

Cursus In Dialoog leidt tot verbetering kwaliteit van bestaan bewoners

Waardevolle handvatten bij zeer complex probleemgedrag

Hulp bij dagstructuur bewoner.

Kempenhaeghe heeft enkele jaren geleden een zorgvernieuwingsprogramma ontwikkeld 'Epilepsie en in dialoog'. Een methodiek die specifiek gericht is op mensen met epilepsie, verstandelijke beperking en probleemgedrag. Medewerkers die werken met bewoners met moeilijk verstaanbaar gedrag, met name op afdeling Jonckheit, krijgen deze cursus aangeboden. Na drie cursussen kan de conclusie getrokken worden dat de methodiek leidt tot waardevolle handvatten, een verbetering van de kwaliteit van bestaan van de bewoners en waar mogelijk het versterken van eigen regie.

Aanleiding voor cursus 'In dialoog'

Hoofdbehandelaar Willeke van Blarikom: "De cursus is gestart omdat we merkten dat het begeleiders aan kennis ontbrak om goed te werken met de specifieke doelgroep, bewoners met een verstandelijke beperking, ernstig probleemgedrag en complexe epilepsie. Essentie van de cursus is op zoek gaan naar de betekenis van het gedrag om mensen beter te leren begrijpen. De cursus gaat uit van de gedachte dat bewoners met hun gedrag iets duidelijk willen maken. We gaan uit van een positieve waardering voor de cliënt en niet van kwade bedoelingen met het gedrag.

Waar mogelijk moet de bewoner de regie kunnen houden over zijn eigen leven. De cursus is gestart binnen Jonckheit, maar is ook toegankelijk voor andere woonbegeleiders binnen Kempenhaeghe. Jaarlijks wordt een achtdaagse praktische cursus verzorgd die vooral gericht is op medewerkers in de uitvoerende zorg. Daarnaast is er introductiecursus van één dagdeel voor nieuwe medewerkers van de Jonckheit. Het is de bedoeling dat de cursussen in het vaste scholingsaanbod van Kempenhaeghe worden opgenomen.

Cursus voldoet aan verwachtingen

De cursus leidt tot een verbetering van de kwaliteit van bestaan van onze bewoners. Ook de begeleiders hebben een beter gevoel omdat zij hieraan een bijdrage kunnen leveren. Willeke: “De neiging bestaat als er sprake is van ernstig probleemgedrag om het vooral daarover te hebben. Het is juist belangrijk de aandacht te houden de momenten waarop het goed gaat.” Probleemgedrag afleren is ingewikkeld, maar nieuwe dingen aanleren is gemakkelijker. “Wanneer twee bewoners slecht met elkaar kunnen opschieten is het moeilijk om te zeggen dat ze aardiger voor elkaar moeten zijn. Een mogelijkheid die wel effect heeft, is de aandacht te richten op het adequaat invullen van de tijd en ze bijvoorbeeld samen een spel te laten spelen. Natuurlijk ingewikkeld om een geschikt spel te vinden, beiden het spel te leren en dan samen te leren spelen, maar het werkt wel. Er blijft op die manier minder ‘lege’ tijd over voor probleemgedrag.

“Probleemgedrag afleren is ingewikkeld, maar nieuwe dingen aanleren is gemakkelijker”

De cursus heeft duidelijk effect op de bewoners en voor de medewerkers geldt dat ze op een andere manier met bewoners bezig zijn. De methodiek staat vast op de agenda van de teambespreking. Het is van belang met elkaar te blijven praten over de betekenis van gedrag. Zeker bij deze moet men zich voortdurend realiseren dat zaken als spugen, uitschelden, slaan of aan de haren trekken, niet persoonlijk bedoeld zijn. De begeleiding moet stevig in de schoenen staan om dit ook zo te zien en de bewoner tegemoet te treden met de intentie dat het minder wordt en de betekenis inzien van het gedrag (angst, onzekerheid). Het leren van een methodiek om naar zeer ernstig probleemgedrag te kijken en te hanteren is daar bij uitstek een hulpmiddel voor. We moeten dat echter wel onderhouden!”

Betrokkenheid familie

Als onderdeel van de cursus vult de zus van een bewoner een middagprogramma in. Daarin vertelt zij hoe het is om familie te zijn van een bewoner met ernstig probleemgedrag. Door ook vanuit dat perspectief te kijken is het voor de begeleiders gemakkelijker om in gesprek te gaan en te kijken wat men voor elkaar kan betekenen. Op deze manier is er meer gezamenlijke betrokkenheid en is er een nieuwe impuls om te bespreken wat men belangrijk vindt. ‘In dialoog’ houdt een goede afstemming in tussen begeleiding, bewoner, familie, teamleden en ondersteunende diensten. Het is bijvoorbeeld gebleken dat met de bagage van de cursus een begeleider in een specifiek geval kan zorgen voor een beter contact tussen bewoner en familie, met minder spanning en stressmomenten. Een belangrijke bijdrage van de cursus is het versterken van de emotionele stabiliteit van de bewoner en daardoor het verminderen van stres.

Reactie deelnemers

De deelnemers aan de cursus ervaren in hun dagelijkse werk de positieve effecten van de cursus. Zij geven aan dat ze zich meer bewust zijn van het effect van hun eigen handelen op het gedrag van de bewoner, de belangrijke rol van familie en meer inzicht hebben gekregen in het gedrag van de bewoner.

Ankie Peters, verplegende Jonckheit 1, bedacht voor een van de bewoners een kaartenproject. Kaarten zijn voor hem tastbare herinneringen waar hij trots op is en die hopelijk ook leiden tot het uitbreiden van zijn sociale netwerk. Samen met zijn nicht, wettelijk vertegenwoordiger, zijn adressen verzameld en kaarten verstuurd. Inmiddels heeft de bewoner al kaarten teruggekregen van personen waarvan hij eerder nog geen kaarten had ontvangen. Daar praat hij ook over. Daarnaast heeft Ankie in het kader van de cursus een bijkomstig probleem onderzocht om erachter te komen wat de bewoner nog weet van zichtbare brandwonden die hij 15 jaar geleden heeft opgelopen. Door dit te onderzoeken blijkt dat hij de ervaring weet maar daar geen last meer van heeft ‘toen deed het pijn, maar nu helemaal niet meer’.

“De cursus maakt dat je bewuster bezig bent met verschillende betekenissen die gedrag kan hebben”, zegt Ankie. “Het vraagt om steeds verder te kijken. Het feit dat men soms boos wordt, heeft een oorzaak en de eerste uitleg is niet altijd de juiste uitleg. Zeker in een ongedwongen cursussituatie kom je tot veel inzichten die je vervolgens meeneemt naar de afdeling”.